

проективні методи; для дослідження фізіологічних аспектів професійного вигорання – фізіологічні методи; для комплексного дослідження – комбіновані.

Також слід враховувати особливості робочого середовища. Радимо починати діагностику професійного вигорання працівників із звичайного спостереження, що дає можливість виявити симптоми професійного вигорання у підлеглих. Далі для підтвердження результатів спостереження можна використати опитувальники. Для з'ясування причин вигорання, які можуть бути дуже індивідуальними, доречно використати метод інтерв'ю та, за можливості, проективні методики.

Список літератури

1. Леженіна Л. М. Методи дослідження емоційного вигорання. *Наука і освіта*. 2008. № 8–9. С. 37–49.
2. Furnham, A., Race, M.-C. & Rosen, A. Emotional intelligence and the Occupational Personality Questionnaire (OPQ). URL: <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2014.00935/full> (Дата звернення: 01.04.2024 р.).
3. Fiorilli, C., De Stasio, S., Benevene, P., Iezzi, D. F., Pepe, A., & Albanese, O. Copenhagen burnout Inventory (CBI): a validation study in an Italian teacher group. URL: <http://surl.li/sthss> (Дата звернення: 01.04.2024 р.).
4. Пис, І., Arandjelovic, M., Jovanovic, J. & Nestic, M. Relationships of work-related psychosocial risks, stress, individual factors and burnout - questionnaire survey among emergency physicians and nurses. URL: <http://surl.li/sthtm> (Дата звернення: 01.04.2024 р.).
5. Сургунд Н. Профілактика професійного вигорання у поліцейських в умовах COVID-19. *Психологічні тревелогі*. 2022. № 1. С. 152–162.
6. Льошенко О., Кондратьєва В. Діагностика, профілактика, корекція синдрому «емоційного вигорання». *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2021. Випуск 10. С. 105–112
7. Василик А. В., Столярук Х. С., Булуй А. В. Діагностика проблем і заходи подолання професійного вигорання працівників. *Проблеми економіки*. 2021. № 1 (47). С. 64–71.
8. Макаренко О. І. Використання проективних методів для дослідження емоційного вигорання соціальних працівників. *Український психологічний журнал*. 2018. Вип. 60(3). С. 102–114.
9. Каблюк В. В. Комплекс методик для діагностики синдрому «професійного вигорання» педагогів URL: <https://vseosvita.ua/library/kompleks-metodik-dla-diaagnostiki-sindromu-profesijnogo-vigoranna-pedagogiv-492484.html> (Дата звернення: 01.04.2024 р.).

УДК 005.915:005.1

КРЕЧКІВСЬКИЙ С. І., студент 4 курсу спеціальності 073 Менеджмент
Науковий керівник – **КОВАЛЬ Н. В.**, канд. екон. наук, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто сутність, етапи та показники оцінювання фінансової стійкості підприємства. Проаналізовано наслідки втрати фінансової стійкості та вплив війни на фінансову стійкість українських підприємств. Наведено модель управління фінансовою стійкістю підприємства та висвітлено заходи для уникнення втрати фінансової стійкості.

Ключові слова: фінансова стійкість, аналіз та оцінювання фінансової стійкості, управління фінансовою стійкістю.

Фінансова стійкість є важливою умовою стабільного функціонування та розвитку підприємства. В умовах повномасштабного вторгнення суттєво зріс вплив негативних факторів зовнішнього середовища на українські підприємства. Тому підтримка їх фінансової стійкості є одним із пріоритетних завдань системи управління.

Фінансова стійкість підприємства «відображає відповідний стан фінансових ресурсів, їх розподіл та ефективне використання, сприяючи розвитку підприємства на основі підвищення прибутку та капіталізації, забезпечуючи при цьому зберігання платіжної здатності та кредитної спроможності в межах прийняттого рівня ризику» [1, с. 116].

Одним з найважливіших питань управління фінансовою стійкістю є визначення її меж, оскільки недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності, нестачі засобів для розширеного розвитку та навіть банкрутства, а занадто висока фінансова стійкість може гальмувати розвиток внаслідок підтримки зайвих запасів і резервів підприємства [2, с. 113-115].

У працях вітчизняних науковців управління фінансовою стійкістю переважно зводиться до її оцінки за допомогою традиційного аналітичного інструментарію та розробки рекомендацій щодо її підвищення [3, с. 179].

В наукових джерелах виділяють наступні етапи оцінювання фінансової стійкості:

4) загальна оцінка фінансової стійкості (аналіз структури, динаміки та джерел формування активів; аналіз структури пасиву балансу, динаміки власного капіталу, що впливає на фінансову стійкість підприємства);

5) аналіз фінансових коефіцієнтів (ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності), їх динаміки та порівняння з певним обґрунтованим (оптимальним чи критичним) рівнем;

6) визначення типу фінансової стійкості на основі розрахунку забезпеченості запасів та витрат джерелами їх фінансування:

– абсолютна (підприємство всі свої запаси і витрати покриває власними коштами та не залежить від зовнішніх кредиторів);

– стійкий фінансовий стан (запаси та витрати покриваються не лише власними, але й довгостроковими позиковими коштами);

– нестійкий фінансовий стан (запаси та витрати покриваються не лише власними та довгостроковими позиковими коштами, а й короткостроковими позиками; підприємство має змогу відновити фінансову стійкість, скоротивши дебіторську заборгованість, зменшивши терміни оборотності запасів тощо);

– кризовий фінансовий стан (не достатньо джерел для фінансування запасів та витрат, зростає прострочена заборгованість, підприємство опиняється на межі банкрутства) [1, с. 116-117; 2, с. 118; 4].

Слід зауважити, що найбільш уразливими до втрати фінансової стійкості є малі підприємства, оскільки вони характеризуються підвищеним ризиком для кредитування, а, отже, мають обмежену кількість джерел фінансування [5, с. 119].

Втрата фінансової стійкості призводить до ряду негативних наслідків для підприємства:

- зниження ліквідності (проблеми щодо виконання короткострокових зобов'язань можуть спричинити переривання операційної діяльності);
- зростання фінансових витрат внаслідок збільшення вартості кредитування;
- відтік інвесторів внаслідок втрати довіри до підприємства;
- зменшення конкурентоспроможності та можлива втрата частки ринку внаслідок фінансових проблем та зменшення інвестицій;
- погіршення корпоративного іміджу;
- ризик банкрутства [1, с. 118].

Війна негативно впливає на фінансову стійкість багатьох українських підприємств, що пов'язано зі зниженням попиту на товари та послуги, зменшенням обсягів продажів та прибутку; збільшенням витрат на захист підприємств від терористичних актів, нападів, крадіжок тощо; зміною валютних курсів та збільшенням вартості імпортованих товарів та послуг; зменшенням інвестицій [2, с. 119-120].

Модель управління фінансовою стійкістю підприємства зображена на рис. 1.

Онофрійчук О. П., Антонюк С. І., Підгрушний В. А. пропонують для управління фінансовою стійкістю підприємства застосовувати положення теорії управління за результатами: обрати показники результативності, яких необхідно досягти для забезпечення цільового рівня фінансової стійкості; ідентифікувати, ранжувати та встановити взаємозв'язки між зовнішніми та внутрішніми чинниками, що впливають на фінансову стійкість підприємства; проаналізувати кількісні показники, що характеризують фактори фінансової стійкості підприємства [5, с. 119].

Для уникнення втрати фінансової стійкості науковці рекомендують підприємствам реалізовувати наступні заходи:

- впровадити систему стратегічного планування та бюджетування, що дозволить прогнозувати можливі ризики;
- постійно моніторити фінансові показники підприємства, що дозволить вчасно виявляти проблеми та реалізовувати відповідні заходи;
- створити резервні фонди для покриття несподіваних витрат;
- оптимізувати операційну діяльність: ефективно управляти запасами, робочим капіталом, контролювати витрати;
- диверсифікувати джерела фінансування, щоб знизити ризик залежності від одного кредитора чи інвестора;
- підвищувати кваліфікацію та компетентність персоналу у сферах фінансового та ризик-менеджменту;
- розвивати корпоративну культуру, що характеризується прозорістю, відкритістю та соціальною відповідальністю перед клієнтами, працівниками, акціонерами [1, с. 118; 2, с. 113-115].

Рис. 1. Модель управління фінансовою стійкістю підприємства.

Джерело: [3, с. 182].

По суті, ефективність управління фінансовою стійкістю підприємства значною мірою визначається ефективністю управління позиковим капіталом. Для зростання та розвитку підприємства часто недостатньо власних ресурсів, тому необхідно залучати додаткові позикові кошти, проте, згідно з статистичними даними, лише 24,4% комерційних організацій мають коефіцієнти фінансової стійкості, що відповідають нормативним значенням [5, с. 119].

Основною метою управління фінансовою стійкістю підприємств в умовах війни є забезпечення їх спроможності розвиватися в непередбачуваних обставинах. Чередніченко А. О., Васечко Л. І., Рамський А. Ю. наголошують, що нині для забезпечення фінансової стійкості підприємствам необхідно створювати грошові резерви та збільшувати абсолютну ліквідність. Це дасть можливість підприємствам відмовитися від товарних кредитів, закуповувати більш доступні товари та інвестувати в розвиток [2, с. 119].

Список літератури

1. Вівчар О. Й., Кос Т. Ю. Сучасні методи оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Молодий вчений*. 2023. № 4 (116). С. 115-119.
2. Чередніченко А. О., Васечко Л. І., Рамський А. Ю. Стратегічне управління фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання в сучасному економічному середовищі. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2023. № 1(11). С. 112-124.
3. Юдіна С. В., Галаганов В. О., Стребіж М. О. Методичний підхід до управління фінансовою стійкістю підприємства. *Економічний простір*. 2023. № 187. С. 178-183.
4. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.
5. Онофрійчук О. П., Антонюк С. І., Підгрушний В. А. Управління фінансовою стійкістю підприємства. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 12(18). С. 112-121.